

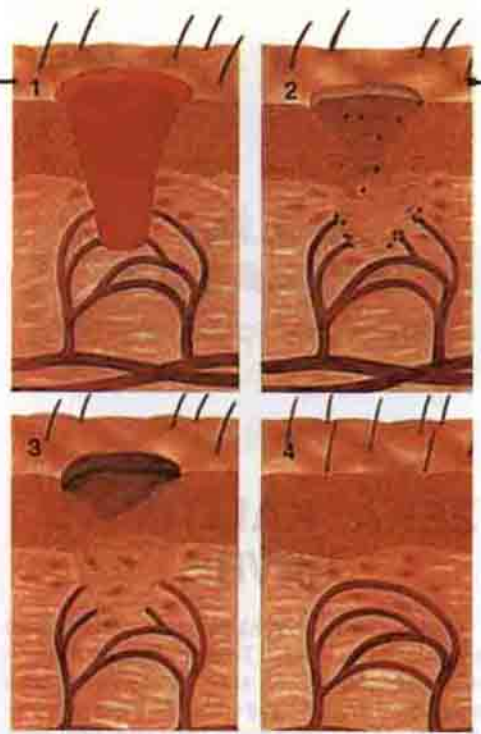
YARANIN NASIL İYİLEŞTİĞİNİ HIÇ MERAK ETTİNİZ Mİ?

Hastalıklara yol açan mikroorganizmalar açık bir yaraya nüfuz edebilir ve burada cerahat oluşabilir. Fakat yarada cerahati önlemek için kan pıhtılaşır ve kabuğu oluşturur. Kabuk yarayı örter ve altında yeni doku oluşur. Derin yaralanmalarda kabuk deride iz bırakabilir.

Deri yaralandığında zarar gören kan damarları hemen daralarak kan kaybını ve virüslerin bulaşmasını önler. Sonra kanın pıhtılaşmasını sağlayan maddeler salgılanır. Pıhtılaşan kan yarayı tutar ve kuruyarak kabuk şeklini alır. Aynı anda akyuvarlar (lökositler) harekete geçerek tehlikeli mikroorganizmaları bertaraf ederler.

Derinin alt katmanlarında fibrinoplastlar (fibrin maddesini salgılayan özel hücreler) yeni derinin oluşmasını sağlarlar. Üst tabakada, yara duvarında hücre bölünmesi sonucu yeni deri oluşur. Olay bittiğinde kabuk düşer.

Hobby'den çev.: Ahmet KARAMERCAN

Açık yaralarda deri, kabuk ve diğer savunma mekanizmaları ile kendini enfeksiyondan korur.

türünde dişiler diğer türlerin erkekleri ile birleşme yapar; fakat, sperm yalnızca yumurtaların gelişmesini başlatmak içindir. Erkek genleri yumurtaya girmez ve yeni nesil yine yumurta klonlarından oluşur. Meksika'daki diğer üç balık türü ise "hibridogenez" ile çoğalır. Yani dişiler yabancı türden erkeklerle birleşme yapar; fakat oluşan hibrid (melez), seksüel olgunluğa erişince babadan gelen genleri dışarı atar. Böylece nesilden nesile yalnızca anadan gelen genler geçer.

An, eşekansı ve kanncaları içeren zarkanatlılarda (Himenoptera) erkeklerin yumurtadan çıkıp çıkmaması dişinin keyfine kalmış birşeydir. Döllenenmiş yumurtalardan erkek, döllenmiş yumurtalardan dişi çıkar. Dişi sperm depolama organındaki spermeleri yumurtaya katarak veya katmayarak yumurtladığı yumurtaların cinsiyetini belirler. Genellikle yıl boyunca yumurtalardan yalnız dişiler çıkar, yalnızca üreme mevsiminden hemen önce yeteri kadar erkek üretilir.

Birçok hayvan türü, örneğin tatlısı polipleri ve bitki bitirleri, çevre koşulları elverişli ise eşeysiz (aseksüel) üreme yapar. Ortam koşulları kötüleşince eşeyli (seksüel) üremeye geçerler.

Hermafroditlerde aynı bireyde hem erkek, hem dişi seks organları bulunur. Bu gibi hayvanlar üremek için kendi kendilerini döllerler. Deniz tavşanı denilen deniz salyangozu böyledir. Ağzının sağında erkek üreme organı (penis) ve sırtının ortasında vagi-

na bulunur. Bu hayvanlar birleşmeyi klasik biçimde veya bir seks cümbüşü şeklinde yaparlar. İki salyangoz eşleyebilir, o zaman biri dişi, biri de erkek rolünü alır. Ya da bir grup salyangoz zincirleme birleşme yapar, herbiri aynı zamanda hem dişi, hem de erkek görevini üstlenir.

Mercan kayalıklarında yaşayan bazı balıklar, örneğin şakayık balığı, hem erkek hem de dişi özelliklerini taşıyarak doğar, fakat hayatı sırasında önce erkek, sonra dişi olarak davranır. Bu balıklar sosyal birimler halinde yaşar, her sosyal birimde iri bir dişi, küçük bir erkek ve birkaç yavru bulunur. Dişi ölür veya kaybolursa ilginç bir seks değişimi olur, erkeklerin en irisi 60 günden az bir zamanda dişiye dönüşerek yumurtlamaya başlar.

SULAMADA YENİLİK

Mısır'daki İsmailiye Tarım Araştırma Merkezi'nde kuma dikilen ayçiçekleri, normal sulamadan % 65 daha az bir sulama ile büyütülebildi. Bunun için ayçiçekleri İngiltere'den ithal edilen poliakrilamid'den yapılmış plastik tanecikler üzerine ekilmişti. Bu tanecikler, kendi ağırlıklarının 30 katı su emmektedir. Plastik boncuklar sayesinde toprak, suyu hemen derinlere geçirmemekte, uzun süre yüzeyde tutmakta. Bu ise bitkilerin büyümesini hızlandırmakta ve sulamada ekonomi sağlamaktadır.